

dicio Deum esse in se bonum et nobis. Et tamen voluntas non amat uno actu sub utraque ratione: nam unus est actus amoris amicitiae, alius concupiscentiae: et ratio est, quia aliquae res possunt pertinere ad intellectum sub eadem ratione formali veri, quae tamen diversa ratione appetibilis ad voluntatem pertineant; et habitus id manifeste declarant in illo exemplo: nam fides ostendit Deum sub utraque ratione, et tamen non eadem charitas amat sub utraque ratione.

14. Alterum dubium est, quando medium est volitum propter finem tantum, et tamen est id propter quod aliquid est volitum, quomodo se habent intentio et electio. Respondetur, in re esse unum actum, qui diversis rationibus potest dici intentio et electio, quando id refertur ad aliud, atque aliud ad aliud: tamen quia simpliciter tota ratio volendi illud medium sub utraque ratione est finis extrinsecus a quo sumitur tota ratio appetibilitatis, quae est in objecto, ideo simpliciter, et quasi secundum substantiam ille actus est electio: tamen secundum quid et veluti quodammodo est intentio.

SECTIO IV.

Utrum actus electionis sit liber.

Suppono post intentionem et facto consilio aliquando reperiri unum medium, interdum plura: et haec vel aequae, vel inaequaliter bona ad finem.

1. Est ergo prima sententia, quae affirmat omnem electionem esse liberam, etiam posita intentione et unico medio. Ita tenent Nominales. Ratio est, quod nihil tunc occurrat, quod inferat necessitatem: nam deberet esse intentio ipsa: quae tamen cum sit actus liber, non potest necessitare. Confirmatur primo exemplis, nam si quis voluntate absoluta velit facere eleemosynam, et non possit nisi per furtum, non necessario eligit tale medium. Similiter qui vult consequi felicitatem, non necessario servat mandata. Secundo confirmatur ab inconvenienti: alias posita intentione absoluta, nullum esset meritum in electione: sicut quando actus exterior necessario sequitur ex intentione: non habet meritum: ergo, etc.

2. *Secunda sententia.* — Secunda sententia affirmat existente unico medio electionem esse necessariam: tamen existentibus pluribus solum esse liberam, quatenus voluntas potest applicare intellectum, ut inquirat plures ratio-

nes convenientiae et utilitatis in uno medio, quam in alio: quas intellectus si inveniat, et judicet esse in uno medio, voluntas necessario eligit illud. Quod si intellectus aequae judicet de utroque medio, voluntas in neutrum eorum poterit moveri. Hanc sententiam indicat divus Thomas 1, 2, quæst. 13, art. 6, ad 3, Cajetanus ibi. Fundamentum est, quia libertas voluntatis oritur ex indifferentia intellectus: ergo facta determinatione intellectus, et posito iudicio demonstrante, hoc esse utilius, voluntas non potest non velle. Confirmatur quia cum voluntas sit potentia caeca, debet regi iudicio intellectus: alias iudicium et consilium essent inutilia, et nulla posset reddi ratio, cur voluntas hoc amaret et non illud. Haec sententia est Durandi, in 2, 2, d. 24, quæst. 3, qui potius dicit, electionem prout est a voluntate, non esse liberam, sed totam libertatem esse in iudicio: nam intellectus, inquit, libere potest judicare hoc esse eligendum, vel illud, cui iudicio necessario consentit voluntas.

3. *Prima assertio.* — Dico primo. Certum est de fide, hominem esse liberum in electionibus. Nam de fide est, hominem libere operari: praecipuae autem operationes hominis, et maxime humanae, sunt electiones, quia magis versantur circa contingentia et magis ex consilio et ratione hominis pendent: ergo, etc. Unde Eccles. 15, homo liber maxime dicitur, quia *relictus est in manu consilii sui*. Et statim adhibentur exempla de mediis, quibus potest homo libere uti. Haereses vero, quae ex hac conclusione evincuntur, omitto: vide in tr. 2, disp. 1, sect. 2, et libr. de Gratia.

4. *Secunda assertio.* — Dico secundo. Quando unum tantum est medium illius electio in tantum libera est, in quantum est in potestate voluntatis tollere intentionem, tamen si intentio est efficax, et illa perseveret, necessario sequitur electio. Est communis D. Thomae, supra ad primum, et quæst. 10, art. 2, ad 3, Aristotelis 3, de Anima, text. 47 et 48, et potest colligi ex Joanne, cap. 14: *Qui diligit me, mandata mea servabit*. Et ratio est, quia voluntas absoluta, si potest, facit quod vult: quia si potest et non facit, certe non propter aliud quam quia non vult, et quia efficaciter vult consequi finem: et potest: ergo facit: ergo si potest, unico medio, illo utitur: quod si non utitur, manifestum signum est, voluntatem non fuisse efficacem, etc.

5. Nota tamen debere medium necessarium judicari et cognosci, et intellectum actu cogitare de illo: quoniam alias voluntas non mo-

vebitur. Itaque oportet ut voluntas necessario hic et nunc moveatur, medium hic et nunc judicari necessarium: quoniam si judicatur necessarium, sed pro alio tempore, potest voluntas differre electionem, etiamsi persistat in illa intentione. Et ratio est, quia voluntas non patitur necessitatem, nisi pro modo necessitatis medii.

6. Neque contra hoc obstant fundamenta primae sententiae in numero primo. Ad rationem dico, hanc efficaciam, et necessitatem provenire ab intentione. Neque refert, actum intentionis esse liberum: quia cum actu libero potest alius actus necessario conjungi. Et tunc ab illo necessario manat. Ad primam confirmationem negatur inductio. Ad primum exemplum dico, illam voluntatem dandi eleemosynam non esse absolutam quae explicatur hac voce *volo*, sed est *vellem*: qui tamen actus, quia procedit ex toto affectu ad bonum honestum, existimatur ac si esset absoluta voluntas. Ad secundum exemplum respondetur, peccatorem illum non judicare hic et nunc esse necessariam poenitentiam, sed suo tempore. Ad secundam confirmationem aliqui concedunt electionem illam in se non esse meritoriam, sed in causa, id est, in intentione et in perseverantia: quia si illa intentio esset actus omnino necessarius, electio talis nullum haberet meritum: ergo signum est, totum meritum consistere in illa intentione. Sed verius dicitur, illam electionem esse in se meritoriam, quia necessitas ex suppositione non tollit voluntatem simpliciter, quia suppositio illa est in voluntate, neque est simile de actu exteriori: quia ille proxime procedit a potentia, quae nullam habet libertatem: et ideo actus exterior est unus moraliter cum interiori, non sic autem electio. Et ad illud de perseverantia intentionis dico, hanc perseverantiam intentionis in hoc consistere quod hic potius vult eligere, quam omittere intentionem: et idcirco electio simpliciter est libera et in potestate eligentis, non vero esset simile, si intentio esset omnino et simpliciter necessaria: quia tunc non esset in potestate eligentis omittere illam: ne ad eligendum cogeretur, et ita nulla libertas maneret in electione.

7. Occurrebat haec difficultas: nam sequitur, eos qui diligunt necessario Deum, cum vident illum, operari necessario omnia, sine quibus non potest conservari ille amor. Dico breviter, quoniam res est alterius loci, frequenter solum esse necessitatem quoad specificationem, quia non occurrunt objecta tanquam hic et nunc

necessaria. Secundo forte inconveniens non est, aliquando actum illum electionis esse necessarium: semper tamen potest manere aliqua libertas, quia potest voluntas ferri in illud medium, non ea ratione tantum, quae necessaria est ad finem, sed propter alias rationes boni: et hoc liberum est. Quare, etc.

8. *Tertia assertio.* — Dico tertio. Quando sunt plura media omni ratione aequae bona, potest voluntas sua libertate eligere quod voluerit. Conclusio haec est communis, et probatur primo: quia propositis mediis intellectus indicat, nullum sigillatim esse necessarium: ergo habet voluntas unde amet quod illorum placuerit, quia bonum est, et propter quid omittat: scilicet, quia necessarium non est: ergo, etc. Secundo incredibile est dicere, quod tunc voluntas maneat suspensa: nam ipsa ratio ducit ad eligendum illo modo, nam advertere potest, esse irrationabile, medium utile non eligere, et sine amato privari, solum quia occurrit aliud medium aequae bonum. Tertio in hoc maxime casu apparet libertas voluntatis: nam si tunc non potest eligere, semper determinaretur a iudicio intellectus: quo posito eligeret, sed hoc tollit libertatem voluntatis: nam peto, an illud iudicium sit liberum, an necessarium? si necessarium, tollitur libertas: si liberum, ergo ex praecedenti actu voluntatis libero, et redibit eadem quaestio. Neque vero probabile est, quod Durandus dicit, iudicium illud per se esse liberum, nam cum quis non necessarium praebet assensum, quando assentit, ideo facit, quia vult: sicut quia non necessario movetur, cum movetur, quia vult: et idcirco credit, quia vult, etc.

9. *Quarta assertio.* — Dico quarto: quando media sunt inaequalia sive materialiter, sive formaliter, sive utroque modo, liberum est voluntati eligere etiam minus bonum: semper tamen electio est juxta mensuram intentionis, et frequentius, et fere semper eligit voluntas sub aliqua ratione majoris convenientiae. Notandum in mediis, duo posse praecipue considerari. Primum utilitas ad finem, quod est quasi formale. Secundum aliqua propria bonitas, quod est quasi materiale: possunt ergo media esse aequae bona priori ratione, non vero posteriori: et haec voco materialiter inaequalia: et tunc constat intentionem finis de se non magis inclinare ad unum, quam ad aliud. Quare ex hac parte libera est electio: verum aliunde ex naturali propensione voluntatis ad alia bona, fit ut voluntas magis inclinetur ad aliud bonum, quod est quacumque ratione me-

lius. Verum, cum hæc inclinatio etiam non imponat necessitatem, poterit tunc voluntas non amplecti illam majorem rationem boni, atque adeo eligere medium materialiter minus bonum. Et ita patet prima pars conclusionis, quæ confirmatur: nam illud majus bonum, ut sic, non est amatum electione, sed intentione: atqui omnis hujusmodi intentio est libera; ut supra dixi: ergo.

10. Notandum secundo: contingere posse, media, ut media formalia esse inæqualia, quia scilicet uno medio, vel breviori tempore vel majori perfectione, et certitudine comparabitur finis, et tunc constat liberum esse voluntati eligere quod voluerit, quia liberum ei est intendere finem aut pro tali tempore, aut cum tanta perfectione: et ratio est, quia intentio est causa electionis, et ideo electio commensuratur illi tanquam suæ causæ. Et confirmatur etiam experientia conclusio: nam si quis intenderet consequi finem aut brevissimo tempore, aut summa perfectione, respectu hujus intentionis medium utilius esset simpliciter necessarium: ergo necessario eligitur. Et per hæc patent aliæ duæ partes conclusionis. Patet etiam alia pars, nempe simpliciter esse liberum voluntati eligere medium, quod omnibus pensatis absolute judicatur minus bonum, quia ad nullum determinate necessitatur cum nullo sit necessarium, et semper potest remittere intentionem prout voluerit. Confirmatur experientia: nam quamvis simpliciter quis judicet honestum esse melius delectabili, eligit delectabile si vult.

11. Ad fundamentum secundæ sententiæ dico libertatem oriri ex ratione, non solum quia potest judicare hoc esse melius illo, sed maxime quia potest perpendere uniuscujusque boni pondus: propterea potest voluntas illo perfecto modo amare, id est, eo gradu, et modo, quo ipsum est amabile: et exemplum hujus evidens est in libertate divinæ voluntatis: quod confirmat omnia quæ diximus: quoniam ex duobus æqualibus eligit quod vult non alia ratione, nisi quia vult, et sæpe eligit, quod minus utile est: nostra autem libertas est participatio illius et eandem radicem habet servata proportione. Ad confirmationem illius sententiæ nego, voluntatem ita determinari ab intellectu, ut ipsa non se etiam determinet, imo ab intellectu determinatur, quasi quoad sufficientiam: ipsa verose determinat quoad efficaciam: neque oportet aliam rationem hujus determinationis reddere, præter libertatem, et quia vult supposita sufficienti ratione ex parte ob-

jecti. Atque hactenus de priori parte tituli præsentis disputationis.

SECTIO V.

De cognitione necessaria ad electionem.

1. In hanc secundam partem disputationis incidunt, quæ D. Thomas scribit 1, 2, q. 14. Possumus vero etiam ex dictis sumere quædam certa. Primum est, electionem debere præcedere judicium aliquod intellectus. Secundum, oportere ut illud judicium sit aliquo modo practicum. Tertium, non esse necessarium aliquod aliud imperium ab isto judicio distinctum: quod eisdem rationibus confirmari potest, quibus in materia de intentione usi fuimus, disp. 6, sect. 4. Jam solum restat querendum, utrum electionem necessario debeat præcedere consilium.

2. Et dico breviter ad electionem frequenter præcedere formale consilium, non tamen semper. Nota nomine *consilii* hic non significari collationem mediorum factam inter plura quamvis ea forte fuerit etymologia vocis: sed significat proprium actum intellectus hominis eligentis, in quo duo præcipue requiruntur: nempe inventio mediorum, et judicium. Unde constat consilium non unum, sed plures actus includere: quoniam electionem præcedit inquisitio, quæ non fit sine discursu, et consideratione circumstantiarum et difficultatum, et omnium rerum quæ ad recte ferendum judicium necessario considerandæ sunt: unde consilium nonnunquam solum inquisitionem ipsam significat, Psal. 12, *Quamdiu ponam consilium in anima mea?* Et hoc modo videtur loqui D. Thomas, fere tota quæst. illa 14, cum Aristotele 3, Ethic., cap. 3. Aliquando vero *consilium* significat solum judicium, quamvis ex discursu non procedat. Et hoc præcipue tribuitur Deo, de quo Damascenus, lib. 2, cap. 22, interdum utrumque complectitur, Psal. 32, *Dissipat consilia gentium, Gen., 49, In consilium eorum non veniat anima mea.* Et hoc modo intelligenda est conclusio, quæ ex superioribus satis patet. Nam quando electio fit inter multa (quod sæpius accidit) oportet omnia illa esse judicata, et proposita per intellectum, et communiter esse inventa et considerata. Tamen certum præterea est, hunc modum consilii neque semper, neque in omnibus æque procedere, vel esse necessarium: nam de rebus minimis, vel de per se motis non est consilium. Ex quibus constat, etiam materiam consilii et elec-

tionis fere esse eandem nempe actiones nostras, vel quæ his actionibus subjiciuntur, vel ad illas conferunt. Solum addendum est, materiam consilii esse graviorem, quia ratione inquisitionis multa in consilio considerantur, quæ postmodum non cadunt: licet eorum notitia ad bene eligendum conducat: et per hæc satis videtur exposita doctrina D. Thomæ, quæst. 14.

3. Solum in quod, art. 5, dicit, consilium fieri modo resolutorio, quoniam a Cajetano obscure exponitur, breviter dicam. Resolutio ergo et compositio proprie ad totum, partesque dicitur ordinem: nam componitur totum ex partibus, et in illas resolvitur: tamen quia sunt causa totius, ideo processus a causa ad effectum dicitur compositivus ab effectu ad causam resolutorius: in consilio ergo inquisitio proprie procedit ordine resolutorio, et de hac loquitur D. Thomas, et ratio est, quia in inquisitione consideramus res secundum ordinem causæ ad effectum, quem in se ipsis habent non prout sunt in intentione: id est, finis prout est aptus fieri per hoc medium, et hoc medium, per aliud, et sic usque ad ultimum medium in hac resolutione sit posterius quod postea primum est in executione. Nam quia in hoc discursu consideratur finis ut est effectus a parte rei: ideo dicitur resolutorius discursus: tamen in judicio ferendo in ordine ad intentionem, et electionem versatur ordo compositivus, quia procedit a causa finali ad suum actum.

4. Ex dictis facile solvitur aliud dubium, quod, citata quæst., art. 5, etiam tangit D. Thomas, an scilicet in appetitu possit esse electio, et in sensu, consilium? Respondetur ex dictis non posse, quia sensus non potest vi sentiendi, media inter se, aut cum fine conferre. Et ideo in sensu semper est aliquod materiale judicium de objecto appetendo sine vera collatione cum aliis: et hoc vocat D. Thomas animalia bruta esse determinata ad unum, quia judicium est determinatum ad unum, licet possit postea variari: est casus vulgaris, si bruto proponerentur duo objecta æque appetibilia. Dices, utrumque appeteret per modum unius; quod quidem verum esset si posset illa per modum unius apprehendere, ita ut in utrumque simul posset moveri. Sed casus est, quando unum repugnat alteri: et dico breviter durante illa æqualitate brutum in neutrum moveri, quia non potest habere principium motus, quod est determinatum judicium, et efficax appetitio: determinatur enim ab objecto: et tunc objecta se semper impe-

diunt, quia æqualiter agunt et resistunt. Dico, *durante æqualitate*, quia facillime posset fieri inæqualitas, et quacumque circumstantia mutata mutaretur judicium, ut sic caput moveret, verbi gratia, quod casu et contingenter evenit.

5. Aliud dubium etiam resolvitur de homine non habente visum rationis, an in illo sit electio proprie? Dico primo esse quemdam modum electionis multo magis proprium quam in brutis, quia potest media cum fine, et inter se conferre: unde interrogatus amens rationem reddit, propter quam hoc potius, quam illud eligit: et ratio a priori est, quia in hoc non est omnino impedita operatio rationis, ut suo loco vidimus. Tamen adverte secundo, illam electionem non esse proprie humanam, seu moralem, quia in illa amens, vel puer non habet dominium, neque fit ex perfecto consilio: et potestate operantis: et ratio sumi potest ex dictis supra de voluntario, quia tunc ratio sequitur judicium sensus, et non per se, et propria virtute judicat; voluntas autem comitatur tunc intellectum. Vide Cajetanum 2, 2, quæst. 88, art. 1 et 2, q. 6, art. 2, ap. 2, et 1 p., q. 82, art. 1, ad 3, Aristotelem 1 Mag. Mor., cap. 16, et Victorem, in Relect., de perveniente ad usum rationis.

6. *Utrum detur usus rationis ex parte tantum.* — Qui peculiariter circa hoc interrogat, an possit quis in aliquo medio carere usu rationis ad eligendum, et habere in omnibus aliis. Dico breviter, et nota primum, usum rationis dupliciter posse perturbari: uno modo permanenter, et quasi in habitu, ut quando læsio, et indispositio sensuum provenit ex ægritudine permanente, et ita sentio de amente, vel ebrio: alio modo quasi in transitu solum ut in illo, qui ira, vel furore agitur. Priori modo non credo posse contingere aliquem in una materia posse uti ratione, et non in aliis: et ratio est, quia facultas ratiocinandi potius pendet ex effectu, quam ex modo, et ex intelligentia principiorum. Principia autem, et modus ratiocinandi ejusdem rationis, et ordinis sunt, præcipue in materia morali. Et ideo quod propter impedimentum sensuum non potest, vel recta ratione judicare de aliquo principio, vel convenienter ex illo colligere, eadem ratione non poterit in reliquis, quia eadem virtus rationis requiritur: neque indispositio sensus potest esse talis, ut de se magis impediatur in una materia, quam in alia. Quod si aliquando videantur isti homines ut cordati loqui, id vel casu, vel ex consuetudine

aliqua præterita accidit: contingere autem potest hominem alias recte dispositum ad utendum ratione ita esse affectum in aliquo negotio, vel materia, ut illa proposita statim vehementer commoveatur, et organum phantasiæ alteretur: et ideo eo tempore non potest uti ratione: tamen pro tunc indispositus vere est in quacumque materia.

7. Aliam difficultatem huc pertinentem tractat D. Thomas 1, 2, q. 15, art. 4, an electio requirat directionem superioris rationis, vel sufficiat inferioris: sed quia, quod hic est difficile, pertinet ad materiam de peccatis dico breviter, electionem, vel consensum, quatenus actus humanus est, et liber, per se dirigi posse non solum a ratione superiori, sed etiam ab inferiori, quia ratio inferior vere ratiocinatur, et iudicat, licet per principia inferioris ordinis: tamen prout is actus habet rationem culpæ, interdum inferiori rationi, interdum superiori tribuitur, ut eo loco latius dicam.

DISPUTATIO IX.

DE USU ET IMPERIO.

Diximus de actibus pertinentibus ad ordinem intentionis, nunc breviter de his, qui ad ordinem executionis pertinent, de quibus D. Thomas 1, 2, quæst. 16 et 17.

SECTIO I.

Quid sit usus, et quod ejus objectum.

1. *Variae usurpationes usus.* — Usus apud theologos, omissis aliis significationibus, a fruitione distinguitur, et illi quasi opponitur, ex Augustino, de doctr. Christiana, cap. 3, ubi ait, uti esse id, quod in usu venit, ad id, quod amas obtinendum, referre. Nota tamen, in re amata propter aliam posse versari et electionem et facultatem etiam aliquam inferiorem eam rem exequendo; et in hoc ultimo consistit, vel perficitur usus: et ideo D. Thomas dixit, usum significare applicationem ad operandum. Sciendum autem est, applicationem potentiæ exequentis non habere rationem usus, nisi ut est actio voluntaria ad finem ab ipso operante relata, et ideo bruta non utuntur proprie: quapropter in ipsomet usu distingui debet et actio exterior ipsius potentiæ, quæ ad exequendum opus applicatur, et actio interior illius potentiæ, quæ exteriorem applicat. Dicunt ergo quidam, usum proprie esse illam ac-

tionem externam, et ideo, usum non esse actum elicatum a voluntate, sed imperatum. Alii vero cum D. Thoma dicunt interiorem illam actionem esse usum: et consequenter dicunt esse elicatum a voluntate. Sed forte dissentio est in verbis, nam in re constat usum compleri in ipsa executione. Certum etiam est, præcedere ante istam executionem aliquem actum interiorem appetitus, qui est causa exterioris actionis humanæ. Quare non mihi displicet illa distinctio communis usus in activum, et passivum, juxta quam.

2. *Prima assertio.* — Dico primo: usus activus est actus olicitus a voluntate. Probatur, quia voluntas est, quæ movet cæteras potentias ad operandum: sed non movet, nisi per actum ab ipsa voluntate elicatum: ergo per illum utitur inferioribus potentiis, et actibus earum; imo et intellectu et se ipsa, quatenus se ipsam applicat ad exercitium actus.

3. *Secunda assertio.* — Dico secundo: usus passivus est in exteriori potentia exequente. Patet, quia est usus procedens ab usu activo: et ideo dicitur passivus, quamvis respectu ipsius rei exterioris, vel interioris extrinsece habeat quamdam actionem activam: sic enim motione manus utor calamo, et dici potest activus secundarius: vide Durandum, in 1, d. 1. Sed dices, etiam actus appetitus sensitivi habet rationem usus. Respondetur breviter: in homine hic appetitus non potest movere alias potentias nisi consentiente voluntate: et ideo consequens usus tribuitur voluntati, præcipue moraliter. Et præterea usus, ut supra dixi, proprie importat actum perfecte voluntarium: et propterea ipsamet motio appetitus sensitivi non habet rationem usus, nisi ut subest voluntati. Et his facile definitur, quod sit objectum hujus actus.

4. *Tertia assertio.* — Unde dico tertio: usus proprie est de mediis. Est D. Thomæ, et omnium ex Augustino supra, et probatur ex vi nominis: nam usus significat motum quemdam. Et confirmatur; nam usus versatur immediate circa nostras actiones humanas, quæ sunt media ad cognoscendum ultimum finem ex Augustino 11, de Civitate, cap. 25. Et ex hoc colligitur proprie, et immediate usum, qui est actus voluntatis, versari circa interiores potentias, et actiones hominis; quia est applicatio potentiarum ad opus: tamen ex consequenti, et mediate versatur circa res exteriores, prout eas ad nostras actiones ordinamus, vel prout sunt materiastrarum actionum: quapropter nulla re uti dicimur, nisi subjecta sit

nostræ voluntati. Quod variis modis contingere potest, nam aliquando subicitur tanquam instrumentum; aliquando tanquam materia, vel objectum; aliquando solum, quia est nobis illa res commoda.

5. Sed objices; nam sequitur, nos non posse uti Deo contra Augustinum. Probatur, quia est nobis valde utilis; et possumus illum diligere propter nostrum commodum. Confirmatur primo; nam beati saltem dicuntur uti Deo tanquam objecto et speculo, in quo omnia vident. Confirmatur secundo, nam utimur sole, et Angelis etiam; quæ tamen res non subsunt nostræ voluntati. Respondetur ad argumentum primum, nos non uti Deo, sed possumus uti actionibus circa Deum, id est, amore secundo. Aliud est, Deum esse utilem nobis, et ideo amari; quod interdum fieri potest amore etiam honesto, licet non perfecto. Aliud est uti Deo, quod fieri recte non potest; tum quia non est in potestate hominis, applicari Deum ad efficiendum id quod sibi est utile; tum etiam quia licet amor Dei possit referri proprie in nostram utilitatem, tamen non ultimate, sed tandem debet terminari in ipsummet Deum. Unde ad confirmationem respondetur, beatos non proprie uti Deo: præcipue quia operationes, quas beati exercent circa Deum, sunt necessariæ, quæ tamen, ut ex dictis patet, debent esse liberæ. Ad confirmationem secundam respondetur, non esse locutiones illas adeo proprias: omnes tamen dicunt ordinem ad nostram voluntatem, et operationes: utor enim sole quatenus est in potestate mea, non illum mihi, sed me illi applicare: et quodammodo utimur Angelis, quia volumus juvari orationibus, vel auxilio eorum.

SECTIO II.

Utrum usus sit actus ab electione distinctus.

1. *Prima sententia.* — Prima sententia negat, ita Aureolus apud Capreolum, in 1, d. 1, q. 2. Fundamentum est, quia habent idem objectum, nempe bonum propter aliud appetendum. Confirmatur, nam supra dixi, electionem esse voluntatem efficacem, ex qua sequitur opus. Sed hæc eadem est ratio usus: ergo, etc.

2. *Secunda sententia.* — Secunda sententia communis Thomistarum est hos actus ex propriis rationibus semper esse distinctos: fundamentum est, quia electio est quasi simplex voluntas, et intentio circa finem: usus autem

non sic. Confirmatur primo, quia electio sequitur immediate post iudicium consilii, et antecedit executionem, usus vero non est, nisi in executione ipsa, unde non sequitur immediate post iudicium, sed post electionem, et imperium. Confirmatur secundo: nam usus non proprie versatur circa medium, sicut electio, sed circa potentiam exequentem, quod ad opus applicat.

3. Nota, electionem duobus modis posse fieri: uno modo quasi abstractivè, determinando scilicet medium, non tamen omnes particulares circumstantias, scilicet hic et nunc, et hoc modo exequendas. Secundo modo potest fieri electio cum totali determinatione circumstantiarum particularium.

4. Dico primo. Electio cum fit priori modo, non est usus. Hoc probant rationes secundæ sententiæ, et præcipue, quia ex vi hujus electionis potentia non applicatur ad usum. Et de hac electione intelligendus est D. Thomas, cum 1, 3, quæst. 16, art. 4, dicit electionem antecedere usum: moraliter enim, et fere semper ita fit, ut prius fiat consilium, et electio de medio secundum se, quam tractetur de executione: licet interdum accidat, adeo esse breve tempus, quod inter electionem et usum intercedit, ut vix percipiatur.

5. Dico tamen secundo, per se simpliciter loquendo, necessarium non esse electionem tempore antecedere usum: et tunc electio et usus non sunt actus re distincti. Prior pars probatur, quia nihil impedit quominus intellectus subito determinet medium, et circumstantias omnes, et voluntas in eodem instanti, in quo eligit medium, eligat circumstantiam et actualem executionem. Secunda vero pars patet ex fundamentis primæ sententiæ: et præcipue, quia ex vi talis electionis sequitur actio potentiæ exequentis.

6. Dico igitur tertio. Electio et usus secundum se non videntur actus formaliter, vel essentialiter distincti: sed frequenter differunt secundum majorem, vel minorem determinationem circumstantiarum. Patet ex dictis, et ratio præcipua est, quia ibi actus tendunt in objectum sub eadem ratione boni, nempe ut est utile ad consequendum finem, et hoc est essenziale: illa vero alia differentia videtur plane accidentaliter. Et hoc est juxta confirmationem primæ sententiæ. Neque obstant argumenta secundæ.

7. *Ad fundamentum primæ sententiæ in numero 2 ejusque primam confirmationem.* — Quare ad fundamentum respondetur, electio-